

Vandløbspleje i Karup Å-systemet i 2023.

Karup Å Sammenslutningens Vandløbspleje har i 2023 vedligeholdt og restaureret eksisterende gydebanker samt anlagt nye. Der er således i 2023 udlagt over 300 kubikmeter gydegrus og tæt på 100 kubikmeter sten fordelt på denne gang 30 gydebanker.

Der er blevet etableret eller suppleret gydebanker i selve Karup Å ved Høgild Bro og Hessellund, 1 i Haderis Å ved Staulund Bro, 8 gydebanker i Rabis Bæk, 11 i Haller Å, 3 i Skygge Å og 5 i Elbæk. Vi nåede i år desværre ikke helt i mål med de planlagte projekter på grund af sen sagsbehandling og det meget våde vejr i oktober.

Projekterne har kunnet gennemføres takket være stor velvilje fra lodsejere samt et godt samarbejde med kommunerne, entreprenører og vognmænd. Stor tak for hjælpen til Jørgen og Jesper Handberg fra Jysk Naturpleje og vognmand Søren Andersen samt Schneider Philipsen for udkørsel af sten og grus. Der skal også lyde en stor til alle frivillige vandplejefolk for deres store indsats i forbindelse med vandplejedage og vandløbsprojekter. Det har været en hel uvurderlig stor hjælp.

Projekterne er alle udarbejdet af Karup Å Sammenslutningen og har for en stor dels vedkommende i år været finansieret af midler fra DTU gennem konverterede udsætningsmidler. En lige så stor del er finansieret af Viborg, Herning og Ikast-Brande Kommuner. Den resterende del stammer fra midler fra Karup Å Sammenslutningens vandplejefond. Vi er meget taknemmelige for denne store økonomiske støtte, vi har modtaget til projekternes gennemførelse.

Årets fokus område:

Vi har i projektansøgningerne og i de gennemførte projekter igen i år haft fokus på at sikre og optimere opvækstområderne i forbindelse med og nedstrøms nye samt tidligere anlagte gydebanker for at opnå gode skjul for både yngel og deres føde i form af vand dyr og insekter. Derfor har udplantning af ranunkel og etablering af grenskjul været en fast del af projekterne sammen med udlægning af sten og gydegrus.

Vi har igen i år haft en tæt dialog med kommunerne om grødeskæring. Hvis vi ser på grødeskæring i vore nabo vandløb Skjern Å og Storåen er den afskaffet på nær inde i selve Holstebro By. Når vi forespørger hos DTU Aqua er deres råd også at udlade grødeskæring for at forstyrre naturen mindst muligt. Hver gang en grødeskæringsbåd skal foretage grødeskæring vil dens kraftige skrue ødelægge rigtig mange af vandranunklerne i bunden, som ellers skulle beskytte yngel og de vandinsekter de lever af. Vil vi gerne have et vandløb, som producerer mange ørreder og hvor miljøet er i højsædet, må målet på sigt være at reducere og helst undlade grødeskæring. Med det gode fald på åen, vi generelt har i Karup Å, bør det ikke give større afvandingsproblemer.

Men der er problem områder, vi stadig skal have fokus på. Med de mange års fejlslåede grødeskæring kan vi ikke bare på en gang stoppe denne, men må forsøge langsomt at nedtappe denne indsats. Vi gennemførte derfor i 2023 et forsøg med kun en grødeskæring fra Resen Bro til Trandum, og det ser ud til, at det ikke har været problematisk. For stadig at bibeholde god bredde på åen vil der nok i en årrække være nødvendig med kantskæring, men vi håber på meget mere afgræsning langs åen, som være til stor gavn for vandløbets bredde. Vi lavede derfor i 2023 i samarbejde med kommunerne et fremstød for større udbredelse af afgræsning.

Vi prioriterer stadig at lave projekter i mindre vandløb, hvor det kan lade sig gøre og hvor kommunerne ikke skal lave vandplansindsatser. Derudover må fokus fremover være at vedligeholde de efterhånden mange eksisterende gydebanker, så de kan være effektive i mange år og give den fornødne skjul og beskyttelse for yngel og smolt.

Aktiviteter i årets løb.

I **det tidlige forår** (januar, februar, marts) blev der igen optalt og registreret opgravninger/gydninger rundt om i Karup Å systemet. Antallet af gydninger ser stadig ud til at være på højde med tidligere sæsoner. Der blev udarbejdet ansøgninger og partserklæringer som godkendt af lodsejere blev indsendt til kommunerne til offentliggørelse og høring.

I **februar** blev der med Viborg Kommunes tilladelse lavet halvfældninger af træer i Haller Å til beskyttelse af ynglen. Der blev afholdt møde på Trevad Ørredpark om skarvens betydning for overlevelsen af ørredyngel. Her havde vi besøg af Kaare Manniche Ebert fra Danmarks Sportsfiskerforbund, som kunne fortælle det sidste nye. Mødet blev fulgt op af henvendelse til lodsejere og jægere med ønsket om hjælp til regulering af skarv langs åen.

I **marts** blev skarv problemet fulgt op med henvendelse til Naturstyrelsen og Miljø- og Fødevareministeriet om ønsket om reduktion af rede antallet i 3 af de skarvkolonier, der ligger i flyveafstand til Karup Å. Alle disse 3 kolonier har de sidste 3 år været i vækst!

I **april** blev Aage Jensens Naturfond ansøgt om økonomiske midler til at etablering af skjul til yngel ved Karup Å's udløb i Skive Fjord. Ansøgningen blev desværre ikke imødekommet.

I **maj** blev det årlige møde med kommunerne afholdt. Her var det uklare vand og sandvandring samt skånsom vedligeholdelse hovedpunkterne. Der blev lyttet med forståelse til vores ønske om mere skånsom vandløbsvedligeholdelse og miljøforbedrende tiltag, når kommunerne årligt gennemgår vandløbene.

I **juni** blev borgerarrangement vedrørende Havørredens Hus afviklet, hvor KÅS var inviteret. Et samarbejde med Ikast-Brande Kommune blev indledt omkring vandløbs vedligeholdelse, hvor vore ønsker til miljøforbedrende tiltag indgår i den kommunale gennemgang af bestemte strækninger.

I **juli** blev der afholdt et møde blandt en lille gruppe vandplejefolk med det formål, at konsolidere, uddelegere og fremtidssikre vandplejearbejdet.

I **august** blev der afholdt møde om den fremtidige strategi vedrørende skarvproblemet efter modtagelsen af svar fra Eigil Andersen, Miljø- og Fødevareministeriet om reduktion af skarvreder i kolonierne nær Karup Å. Man vil desværre ikke gå ind og foretage sig noget sådant. Der blev efterfølgende på opfordring fra Kaare Ebert, DSF, sendt en invitation til et samarbejde med Miljø- og Fødevareministeriet om tiltag, der kan skræmme skarven bort. Derudover blev der sendt henvendelse til medlem af Limfjordsrådet om skarvproblemet.

I august måned sendte vi endvidere opfordring til det politiske Klima og Bæredygtighedsudvalget i Ikast- Brande Kommune om at gøre noget ved okkerproblemet stammende fra Bølling Sø og Bølling Sø Kanal.

I **september** supplerede vi gydebanker i Karup Å ved Hessellund og i Skygge Å og Elbæk. På den efterfølgende første vandplejedag blev gruset fordelt og tilrettet af de 19 frivillige, som gjorde en flot indsats i det ekstremt varme vejr. I de næste uger blev der suppleret og udlagt grus i Karup Å ved Lasses Gydebanke, ved Høgild Bro og i Rabis Bæk. Vi nåede også at udlægge og supplere gydebanker i Haller Å, som efterfølgende blev justeret på 2. vandplejedag af 16 brave frivillige, som bl.a. lavede skjul og plantede ranunkel og udlagde skjulesten. Også her tak for en flot indsats.

I **oktober** havde vi 3. vandplejedag båret af 14 gæve vandplejefolk, som løsnede gydebanker og besøgte Lundholm Bæk, Engholm Bæk, Hullet, Resen Bæk Feldborg Bæk Barslund Bæk og Staulund Å. På grund af det regnfulde vejr i oktober var gydebankeprojektet i Haderis Å ved Staulund Bro, det eneste vi kunne lave, da gruset kunne udlægges med lastbil og kran fra fast vej. Her blev der udlagt store sten og etableret grenskjul.

I **november** var den lille vandplejegruppe igen samlet for at koordinere vandplejearbejdet fremover.

Der blev tillige afholdt reklamefremstød for afgræsning på Trevad Ørredpark, hvor lodsejere var inviteret. Repræsentanter fra kommunerne fortalte om de gunstige muligheder for tilladelser og tilskud til afgræsning for de fremmødte.

I **december** havde vi det store vandplejemøde med et godt fremmøde trods voldsomt snefald. Her blev de store linjer for vandløbsplejen i 2024 diskuteret.

Visioner for fremtiden.

Det er ønskeligt, at statslig lovgivning og økonomisk prioritering sikrer vandmiljøet i ferskvand, kystområder og havvand, så plante- og dyreliv for bedre vilkår og lever op til vandmiljøplanernes målsætninger.

Det vil samtidig være ønskeligt at politikere og embedsfolk i ministeriet ville tage ansvar og se helhedsorienteret og balanceret på forholdet mellem bestandene af ørred, laks, skarv, sæl og bæver, så bestemte arter ikke lider under ubalance.

Det ville være hensigtsmæssigt at ådals- og lavbundsprojekter blev lavet ud fra en helhedsvurdering, så både CO2 reduktion og okkerproblemer blev løst samtidigt og ikke bliver bremset af snævre mindstekrav.

Rent lokalt er det håbet, at etableringen af Havørredens Hus udover at være til gavn for mange interessegrupper, vil være med til at give forståelse for havørredens levevilkår og vigtigheden af at genskabe en natur i balance og at værne om den.

Tak for godt samarbejde med lodsejere, kommuner, DTU Aqua og Danmarks Sportsfiskerforening. Tak til KÅS bestyrelse for godt samarbejde.

En særlig tak til dig, Tom, for med dit formandskab at have vist et stort engagement og givet en vigtig opbakning til vandplejen. Dit visionære ønske om et bæredygtigt lystfiskeri i balance med naturen og din målrettede og pragmatiske tilgang til forbedring af levevilkår for Karup Å's havørreder har givet gennemslagskraft og har affødt respekt om vort vandplejearbejde. Alt det kommer vi virkelig til at savne med din tilbagetrækning som formand.

Sluttelig vil jeg gerne takke alle vandpleje interesserede og frivillige hjælpere for jeres støtte og flotte indsats, som helt sikkert gør en forskel.

Med venlig hilsen Ivan Andersen,
Karup Å Sammenslutningens Vandløbspleje